

Liite 1a

ELINTARVIKEVALVONNAN SUUNNITELMA 2025-2028, päivitys v. 2026

Elintarvikeketjun viranomaisvalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että toimijat noudattavat lainsäädännön vaatimuksia. Valvontaa toteutetaan myös kaupan hyvien käytäntöjen varmistamiseksi ja kuluttajien etujen suojaamiseksi. Hyvin toimiva viranomaisvalvonta auttaa toimijoita toimimaan oikein ja vahvistaa toimijoiden kilpailukykyä. Viranomaisvalvontaa ohjaavat lainsäädäntö sekä erityiset kansalliset tavoitteet ja painopisteet. Viranomaisvalvontaa on toteutettava kaikkien toimijoiden osalta säännöllisesti, riskiperusteisesti ja sopivalla tiheydellä. Viranomaisvalvonnalla tarkoitetaan tarkastustoiminnan lisäksi myös muita lainsäädännön noudattamiseen tähtäviä valvontaviranomaisen toimenpiteitä, esim. neuvontaa, terveyshaittojen ennaltaehkäisyä ja näytteenottoa. Yhteistyö ja avoin vuoropuhelu toimijoiden ja eri viranomaisten välillä edistää valvonnan vaikuttavuutta merkittävästi.

Elintarvikeketjun ja sen valvonnan toimintaympäristö on jatkuvassa murroksessa. Mm. ilmastomuutos, politiikkamuutokset ja nopea teknologinen kehitys ovat muutostekijöitä, jotka vaikuttavat kuluttajiin, yrityksiin ja edelleen viranomaistoimintaan. Viranomaistoiminnan osalta on huomiota kiinnitetty erityisesti kriisivalmiuteen ja petosten torjuntaan, nk. monialatapausten valvonnallisesti tehokkaaseen hoitamiseen, uudenlaisten tuotantomuotojen ja –tapojen nopeaan kehittymiseen, riskinhallinnan uusiin haasteisiin (esim. etämyynti, ylikansalliset toimijat, ketjuyritykset) sekä asiantuntijuuteen ja asiantuntijana viestimiseen. Edellisellä valvontakauden aikana on tapahtunut elintarvikelainsäädännön kansallinen kokonaisuudistus ja EU:n valvonta-asetuksen muutos. Uudella valvontakaudella ei ole näkyvissä vastaavia laajoja lainsäädännön muutoksia. Muuten lainsäädännössä tapahtuu jatkuvasti yksityiskohtaisia tarkennuksia, mikä edellyttää jatkuvaa valvonnan kouluttautumista ja asiakasohjausta.

Vastuu elintarvikkeiden turvallisuudesta on toimijoilla, joilla on velvoite seurata toimintaansa ja tuotteitaan omavalvonnassaan. Viranomaisen suorittama valvonta on riskiperusteista. Valvontaviranomainen tekee elintarvikelain nojalla valvonnan edellyttämiä tarkastuksia paikkoihin, joissa harjoitetaan elintarvikelaissa tarkoitettua toimintaa tai joissa säilytetään elintarvikelain noudattamisen valvonnan kannalta merkityksellisiä tietoja. Tarkastuksen yhteydessä

valvontaviranomainen voi antaa määräyksiä tai kieltoja tai ryhtyä muihin elintarvikelain mukaisiin pakkotoimiin. Elintarvikelain uudistumisen myötä valvonnan tehostamiseksi on myös mahdollista määrätä toimijalle seuraamusmaksu laissa määritellyistä toiminnan puutteista. Valvontaviranomainen voi ottaa elintarvikelain 41 §:n nojalla edellä mainituista paikoista korvauksetta valvontaa varten tarvittavia näytteitä.

Valvontakauden sektorikohtaiset tavoitteet ja painopistealueet

Elintarvikeketjun valvonnan koordinaatioryhmä on nimennyt valvonnan erityisiksi kehittämis-kohteiksi seuraavat:

- Valmius, varautuminen ja huoltovarmuus
- Vastuullisuus ja kestävyys
- Teknologia ja tieto

Liitteenä olevassa taulukossa on suunniteltu tarkemmin valvonnan painopisteiden toteutusta yksikössä valvontaohjelmakaudella.

Valvontakohteet

Lähes kaikki elintarvikevalvonnan toimintatypit ovat säännöllisen, suunnitelmallisen valvonnan piirissä. Valvontakohteet tekevät Lappeenrannan seudun ympäristötoimeen elintarvikelain mukaisen hakemuksen, ilmoituksen, alkutuotannon ilmoituksen tai tiedottavat toiminnastaan valvonta-alueella. Tällöin valvontakohteet tulevat elintarvikelain mukaisen suunnitelmallisen valvonnan piiriin. Valvontakohteet ja niiden tiedot on kirjattu Ruokaviraston ylläpitämään valvontatietojärjestelmään VATI:in. Eri valvonnan toimintaluokkiin kuuluvien kohteiden määrät on lueteltu toimintaluokittain myöhemmin tekstissä olevassa taulukossa, johon on koottu myös suunnitellut tarkastusmäärät eri vuosille.

Rekisteröimis- ja hyväksymismenettelyt

Elintarvikelain mukaista ilmoitusta ei tarvitse lain mukaan tehdä, kun toimintaan liittyvät riskit ovat elintarviketurvallisuuden kannalta vähäisiä ja elintarvikealan toiminta tapahtuu samassa huoneistossa kuin toimijan harjoittama muu elinkeinotoiminta, toimijana on yksityinen henkilö tai toimintaa ei voida pitää elinkeinon harjoittamisena. Nämä toiminnot eivät ole suunnitelmallisen valvonnan piirissä, mutta mikäli ko. kohteessa on syytä epäillä terveysturvaa, voidaan sinnekin kohdistaa tarkastus ja tarvittaessa nostaa ko. kohde suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Elintarvikehuoneistoa tai kontaktimateriaalialan toimintaa tai elintarvikkeiden alkutuotantoa koskeva ilmoitus pyritään käsittelemään 10 työpäivän sisällä sen saapumisesta. Lappeenrannan seudun ympäristötoimessa käsitellään vuosittain noin 150 ilmoitusta elintarvike- tai kontaktimateriaalitoiminnan aloittamisesta, muutoksesta tai lopettamisesta. Ilmoituksen käsittely sisältää ilmoituksen vastaanottamisen, tietojen tarkastamisen, kohteen riskinarvioinnin ja kohteen kirjaamisen valvontatietokantaan sekä todistuksen lähettämisen toimijalle. Elintarvikehuoneistoon tehdään suunnitelmallinen tarkastus kohteen riskinarviointiin perustuvassa aikataulussa.

Alkutuotantopaikkoja koskevia ilmoituksia saapuu ja käsitellään vain muutamia vuodessa. Ilmoitusten puuttuminen vaikeuttaa merkittävästi alkutuotannon kohdetietojen ajantasaisuutta.

Elintarvikelaitoksen ja alkutuotantopaikan hyväksymisestä annetaan hallinnollinen päätös. Päätös annetaan elintarvikelain mukaisesti 60 vuorokauden kuluessa asian vireille tulosta, jollei asian laajuus, hakemuksen puutteellisuus tai muu erityinen syy edellytä asian pitempää käsittelyä. Hyväksymismenettelyn piirissä ovat eläimistä saatavia elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset, joihin liittyviä hakemuksia on vuosittain 0-1. Myös itujen laajamittainen alkutuotanto vaatii hyväksynnän, mutta hyväksyntää vaativia kohteita ei ole toistaiseksi ollut.

Riskinarviointi ja valvontakohteiden tarkastustiheys

Elintarvikevalvonnan osalta riskinarviointi on suoritettu Ruokaviraston riskinarviointiohjeiden perusteella ja valvontakohteiden tarkastustiheys on suunniteltu pääosin tämän ohjeistuksen mukaisesti. Valvontatiheyttä määritettäessä riskinarvioinnissa huomioidaan kohteen toiminnan

luonne ja laajuus, mahdollinen kausiluonteisuus ja kohteen valvontahistoria. Paikallisen riskinarvion perusteella riskinarvioinnissa on tehty seuraavia painotuksia: kaupoissa toimintaa painotettu riskinarvioinnissa pinta-ala enemmän, ravintoloissa ja kahviloissa toiminnan riskitekijät vaikuttavat annosmäärää enemmän, rinkelileipomoissa huomioidaan kausiluonteisuus ja tuotevalikoiman suppeus ja vähäriskisyys ja kioskeissa elintarvikkeiden käsittely nostaa tarkastustiheyttä.

Riskinarviointi ja sen perusteella suunniteltu tarkastustiheys on tehty valvontakohteittain. Kunkin kohteen tarkastustiheys voi muuttua kohdekohtaisesti vuoden mittaan, kun esim. annosmääriä tarkennetaan.

Tarkastus

Tarkastukseen kuuluu tarkastuksen valmistelu, tarkastus, tarkastusraportin laadinta ja tietojen kirjaaminen VATIin. Tarkastukset suoritetaan enimmäkseen virka-aikaan, kun kohteessa on toimintaa. Tarvittaessa tarkastuksia tehdään iltaisin ja viikonloppuisin. Tarkastuskäynnistä ei pääsääntöisesti ilmoiteta toimijalle etukäteen.

Valvontakäynneillä käytetään erilaisia valvonta-asetuksen 14 artiklassa kuvattuja valvontamenetelmiä tai -tekniikoita, kuten seuranta, tarkkailu, todentaminen, tarkastaminen ja näytteenotto. Tarkastus voi myös sisältää esimerkiksi toimistolla tapahtuvia asiakirjatarkastuksia tai toimijan /työntekijöiden haastatteluja. Epäkohtien korjaamisesta ja aikataulusta sovitaan toimijan kanssa ja tämä kirjataan tarkastusraporttiin. Määräajan jälkeen suoritetaan maksullinen uusintatarkastus kahden viikon (10 työpäivän) kuluessa. Elintarvikelainsäädännön mukaisesti hallinnollisiin pakkokeinoihin ryhdytään, jos elintarvikealan yrittäjä ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten täyttämiseksi.

Elintarvikevalvontaa suoritetaan Oiva-järjestelmän mukaisesti. Tarkastuksen sisältö määräytyy ns. Oiva-riveillä. Osa Oiva-riveistä tarkastetaan jokaisella tarkastuskerralla ja osa harvemmin erillisen suunnitelman mukaisesti. Kunkin valvontakohteen osalta kaikki rivit tulee tarkasta kuitenkin vähintään kerran kolmessa vuodessa.

Valvontaa toteutetaan siten, että kohdekohtaisesti arvioidaan, mitä asiakokonaisuuksia, ns. Oiva-rivejä milläkin kerralla tarkastetaan. Arvioinnin tekee tarkastuksen suorittava viranhaltija. Rivien valinnassa huomioidaan myös vuosittaiset suunnitellut painopisteet. Käytössä on kohdekohtainen lomake tarkastettujen rivien seurantaan. Mikäli tarkastettavassa kohteessa on tarpeen, voidaan tarkastuskäynnillä tarkastaa myös muita kuin suunniteltuja Oiva-rivejä. Näin voi käydä esimerkiksi tapauksessa, jossa todetaan selkeitä, mahdollisesti terveysvaaraa aiheuttavia puutteita niiden Oiva-rivien osalta, jotka eivät kuulu kyseisen vuoden tarkastussuunnitelmaan.

Joidenkin rivien tarkastustulokset eivät näy julkisella OIVA-raportilla. Tällaisia ovat mm. sivutuotesäädösten ja kaupanormisäädösten mukaiset asiat sekä vientivalvontaan liittyvät rivit, joilla valvotaan mm. vientivaltioiden asettamien vaatimusten toteutumista.

Vuoden aikana aloittavat uudet kohteet otetaan suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja niihin tehdään riskinarvioinnin perusteella määräytyvän ajan sisään ensimmäinen tarkastus. Ensimmäinen tarkastus ja sen jälkeen mahdollisesti tehtävät tarkastukset ovat osa suunnitelmallista valvontaa ja maksullisia. Myös ns. riskiluokan 0 kohteisiin, jotka eivät ole enää muuten säännöllisen valvonnan piirissä (esim. pubit, joissa ei ole ruokatarjoilua) tehdään uusien kohteiden osalta suunnitelmalliseen valvontaan kuuluva ns. ensimmäinen tarkastus.

[Suunnitellut tarkastukset 2026](#)

Vuodelle 2026 on suunniteltu 479 kpl suunnitelmallisen valvonnan tarkastusta. Tarkastukset on suunniteltu toiminnoittain – samassa valvontakohteessa voi olla useita eri toimintoja, joista jokaiseen kohdistuu valvontaa. Tämän lisäksi on arvioitu tehtävän uusinta- ja ensimmäisiä tarkastuksia 15 % tarkastusmäärästä. Taulukossa on nähtävissä kohdeluokkakohtaiset keskimääräiset tarkastustiheydet ja suunnitellut tarkastusmäärät/toimintaluokka/vuosi. Alkutuotannon kohdemäärät on osittain jouduttu arvioimaan, koska kaikista kohteista ei ole ajantasaisia tietoja eikä tarkkoja tuotantotietoja.

Tarkastukset kohdentuvat pääpiirteissään seuraavasti:

Toimintaluokka	Kohteiden määrä kpl	Tarkastustiheys kpl/v	Tarkastusten määrä 2026
Alkutuotanto	1004	0 - 0,3	17

Laitokset	7	1 - 2	8
Elintarvikkeiden valmistus	10	0,35 - 3	9
Vilja- ja kasvisala	41	0,35 - 3	34
Elintarvikkeiden myynti	63	0 - 2	88
Tarjoilu	423	0 - 3	286
Kuljetukset	19	0 - 0,5	8
Varastointi	10	0,35 - 1	5
Kansalliset helpotukset	7	0,5	3
Kontaktimateriaalit	18	0,35 - 1	13
Vain ruoka-aputoimintaa	15	0	-
Vienti ja tuonti	16	0,3 - 1	8
Yhteensä	1733		479

[Näytteenotto](#)

Vastuu elintarviketurvallisuudesta on toimijoilla ja sen vuoksi näytteenottokin on pääasiassa toimijoiden vastuulla. Omavalvontajärjestelmän toimivuutta voidaan kuitenkin todentaa viranomaisnäyttein. Näytteenoton tarpeeseen ja tutkimusten laajuuteen vaikuttavat toimijoiden omavalvontasuunnitelma, sen toimivuus ja omavalvontanäytteiden tulokset.

Elintarvikkeiden valmistuspaikoista otetaan elintarvikenäytteitä 0 - 2 kertaa vuodessa/valvontakohde. Näytteet ovat osa suunnitelmallista valvontaa ja niistä tehtävät tutkimukset ovat toimijoille maksullisia.

Näytteenottoa toteutetaan elintarvikevalvonnassa usein projektityyppisestä. Näytteenottoprojektit suunnitellaan vuosittain, suunnittelussa huomioidaan valvonnassa todetut mahdolliset ongelmakohdat esimerkiksi jonkun kohdetyypin mukaisissa valvontakohteissa ja näytteenoton tuloksia voidaan käyttää apuna valvonnan suuntaamisessa. Projekteista tehdään yhteenvedot, joista tiedotetaan mm. internetsivuilla.

Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan valtakunnallisiin näytteenottoprojekteihin. Näiden näytteiden ottaminen ja tutkiminen ovat toiminnanharjoittajalle pääosin maksullisia. Näytteenottoprojektit voidaan suunnitella myös siten, että Lappeenrannan seudun ympäristötoimi maksaa näytteen analyysikulut. Kuitenkin mikäli projektinäytteen laadun todetaan analyysituloksen perusteella olevan heikentynyt, voidaan epäillä toimijan omavalvonnan toimivuuden olevan puutteellinen. Tällöin uusintänäytteen näytteenoton ja tutkimuksen maksaa toimija.

Viranomaisnäytteitä tutkitaan myös mahdollisia epidemioita selvitettyä. Nämä ruokamyrkytysepäilyn johdosta tutkittavat näytteet eivät ole maksullisia toiminnanharjoittajille.

Ruokaviraston pyynnöstä otetaan Ruokaviraston suunnitelman mukaisesti vierasainevalvontanäytteitä.

[Elintarvikelain mukainen suunnitelman ulkopuolinen valvonta](#)

Suurin osa elintarvikelain mukaisesta valvontatoiminnasta on suunnitelmallista valvontaa. Suunnitelman ulkopuolista valvontaa suoritetaan elintarvikelain mukaisten hakemusten ja ilmoitusten käsittelyssä, valvontapyyntöjen ja muiden yhteydenottojen perusteella.

Elintarvikelain mukaista terveystietojen ennaltaehkäisyä on toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta ja erilaisten lausuntojen antaminen esim. rakennuslupien yhteydessä. Toimijoille annetaan ohjausta ja neuvontaa tarkastuksilla ja paljon myös toimijoiden yhteydenottojen johdosta mm uusien toimijoiden neuvontana tai kun toimijoilla on tiedontarvetta jostain yksityiskohtaisesta säädösten vaatimuksesta. Vuosittaisen tiedotussuunnitelman mukaisesti tehdään säännöllistä tiedottamista ajankohtaisissa elintarviketurvallisuuteen liittyvissä asioissa. Tiedotusta tehdään yhdessä Imatran seudun ympäristötoimen kanssa asialähtöisesti käyttäen hyväksi VATI:n kohdetyyppikohtaisia sähköpostijakelutietoja. Kuntalaisille annetaan neuvontaa mm asukastapahtumissa, joihin ympäristötoimi osallistuu.

Suunnitelman ulkopuolista valvontaa ja näytteenottoa tarvitaan esimerkiksi ruokamyrkytysepäilytilanteissa. Valituksiin ja epäilyihin liittyvä valvonta on kuitenkin yleensä priorisoitava ja tehtävä kiireellisesti. Alueella on myös elintarvikkeita vieviä toimijoita, joille myönnetään viennitodistuksia, mm. free sale-todistuksia.

[Elintarvikevalvonnan työajan jakautuminen ja voimavarojen riittävyys v. 2026](#)

Elintarvikevalvonnan tehtävissä työajan arvioidaan jakautuvan v. 2026 eri valvonnan alueille seuraavasti:

TEHTÄVÄT	Työajan käyttö
<i>Suunnitelman ulkopuolinen valvonta</i>	

<ul style="list-style-type: none"> • uudet huoneistot ja toimijat: ilmoitusten käsittely ja toimijan neuvonta • valitusten johdosta tehtävät toimenpiteet • epidemiaselvitykset • lausunnot 	1,4 htv
<p><i>Suunnitelmallinen valvonta</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • mukana myös tarkastuksiin valmistautuminen ja tarkastusmatkat • huomioidaan myös uusintatarkastusten tarve, näitä on laskettu olevan n. 15 % valvontakäyntien kokonaismäärästä 	3,0 htv
<p><i>Hallinnollinen ja valvontaa tukeva työ</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • VATIn kehittämistyö • LaatuNET - kehittäminen • valvonnan suunnittelu • lainsäädäntöön, keskusviranomaisen tiedotteisiin ja ajankohtaiskirjeisiin tutustuminen • toimijoiden ja kuntalaisten neuvonta • kouluttautuminen • kuntayhteistyö ja yhteistoiminnan kehittäminen • omat www-sivut, PTV, tiedottaminen • sisäiset ja ulkoiset palaverit 	1,6 htv
YHTEENSÄ	6,0 htv

Elintarvikevalvonnan resurssitarve on n. 6,0 henkilötyövuotta (htv). Elintarvikevalvontaan on käytettävissä n. 5,1 htv. Resurssien riittävyys riippuu pitkälti akuutin työntarpeesta, kuten mahdollisista ruokamyrkytys selvityksistä ja käsiteltävien ilmoitusten määrästä. Elintarvikevalvontaan tarvitaan v. 2026 myös tilapäistä resurssia.